

Dni Otwarte.eu

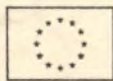
**KONSERWACJA CENNYCH STARODRUKÓW
WOJEWÓDZKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ
W OPOLU**

Dofinansowano ze środków Ministra
Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Przechowywane w Zamku w Rogowie Opolskim zbiory zabytkowe są przedmiotem dumy dla ich właściciela, Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu. Jednocześnie jednak posiadanie cennych bibliotecznych skarbów jest ogromnym zobowiązaniem i obciążeniem, wymaga bowiem od biblioteki olbrzymich starań i dbałości o ich właściwą ochronę i konserwację. Opolska ksiąźnica od wielu lat pozyskuje fundusze na konserwację zbiorów zabytkowych, tych najcenniejszych i tych najbardziej zniszczonych. Obecnie realizowany jest projekt

"Konserwacja zabytkowego zbioru Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu oraz renowacja murów zewnętrznych Zamku w Zespole Zamkowo-Parkowym w Rogowie Opolskim wraz z odprowadzeniem wód deszczowych".

W ramach projektu w latach 2017-2019 konserwacji poddanych zostanie 50 grafik, 15 rękopisów, atlas kartograficzny, a także 88 starodruków.

*Projekt realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.*

Dofinansowano ze środków budżetu Województwa Opolskiego.

*Scenariusz i realizacja prezentacji:
Mirosława Koćwin*

*Opracowanie informatora:
Mirosława Koćwin*

*Opracowanie graficzne informatora:
Alicja Młynarczyk*

Opole, 10-11 maja 2019 r.

Wojewódzka
Biblioteka Publiczna
Im. E. Smółki w Opolu

Starodruki opuszczaly drukarnie w formie arkuszy drukarskich, a oprawiane byly w introligatorniach. Ich oprawy skladyly sie z deski (dębowej, bukowej) obleczonej skóra (cielęcą, świńską lub kozłęcą, brązową lub białą), którą zdobiono ślepymi tłokami, czasami okuciami. W późniejszym okresie deski bywały zastępowane tekturą albo fragmentami innych druków, czy też rękopisów. Skórę natomiast często zastępował pergamin. Ta oszczędność, dzięki której nie pozbywano się zniszczonych rękopisów i zadrukowanych kart papieru, a wykorzystywano je wtórnie przy oprawie nowych dzieł, przyczyniła się do zachowania śladów działalności twórców ksiąg i ich właścicieli. O właścicielach dzieł świadczą też utrwalone na wyklejkach i kartach zapiski proveniencyjne oraz komentarze odnoszące się do samego tekstu. Odnajdywane są również inne „skarby”, jak np. zasuszone rośliny. Nierzadko księgi noszą ślady zabiegów, które można uznać za próby konserwatorskie. Są to różnego rodzaju uzupełnienia - zniszczonych kart i tekstów - poprzez wklejanie łat papieru i pergaminu, często wręcz całych stron, przepisanych ręcznie. Nic więc dziwnego, że w obrębie całej książki czasami znajdują się papiery pochodzące z różnych papierni, o czym świadczą filigrany. Te znaki wodne identyfikują papiernię, pozwalając w niektórych przypadkach na bardzo

dokładne określenie daty produkcji papieru, a tym samym ustalenie kiedy dokonano uzupełnień w księdze. Dawni „konserwatorzy” naprawiali też oprawy, reperując je częściowo, bądź też wymieniając na nowe.

Do zasygnalizowanych kwestii muszą odnieść się współcześni konserwatorzy, którzy ponoszą wielką odpowiedzialność za powierzone im do konserwacji zbiory starodruków. Konserwacja jest przecież zawsze kwestią wyboru, umiejętnością znalezienia równowagi pomiędzy zabytkową substancją dzieła a ingerencją konserwatora tak, aby indywidualny charakter obiektu pozostał niezmienny.

Starodruk 703 st., Leges Sae Statuta... 1551, półtęcza brązowa w trakcie oczyszczenia.

Starodruk 703 st., Leges Sae Statuta... 1551, próba po zakończeniu.

Starodruk 703 st., Leges Sae Statuta... 1551, próba odnowy w trakcie odbrązowienia.

Starodruk 703 st., Leges Sae Statuta... 1551, odbrązowienie wraz z początkiem odkształceń, stan w trakcie konserwacji.

Starodruk 703 st., Leges Sae Statuta... 1551, podłożone fragmenty skóry, stan w trakcie konserwacji.

Starodruk 703 st., Leges Sae Statuta... 1551, rozpoczęcie edycji w nowej oprawie.

Do każdego starodruku ustalany jest szczegółowy program prac konserwatorskich. Poniżej przedstawiamy ogólne czynności, które konserwatorzy wykonują podczas przywracania starodrukowi ich wartości estetycznych i użytkowych:

- ❖ Wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej stanu obiektu przed konserwacją.
- ❖ Pobranie próbek do badań mikrobiologicznych.
- ❖ Ewentualna dezynfekcja.
- ❖ Badanie pH papieru.
- ❖ Wykonanie prób odpornościowych środków piśmienniczych.
- ❖ Rozłożenie bloku na składki.
- ❖ Oczyszczenie mechaniczne kart.
- ❖ Kąpiele wodne (próby usuwania zacieków).
- ❖ Badanie pH po kąpielach.
- ❖ Zaklejenie strukturalne.
- ❖ Sklejenie przedarć i uzupełnienie ubytków.
- ❖ Nawilżenie i prasowanie kart.
- ❖ Mikrofilmowanie i skanowanie.
- ❖ Uszycie bloku.
- ❖ Oczyszczenie skóry oprawy.

- ❖ Oczyszczenie, odkwaszenie, sklejenie, prostowanie tektur okładek, ewentualnie naprawa desek okładki.
- ❖ Naprawa lub wykonanie nowych kapitałek.
- ❖ Uzupelnienie ubytków skóry.
- ❖ Osadzenie bloku w oprawie.
- ❖ Uzupelnienie dokumentacji fotograficznej i opisowej po konserwacji.

W ramach Dni Otwartych Funduszy Europejskich prezentujemy zaledwie kilkanaście wybranych starodruków po konserwacji, cennych dla dziedzictwa kulturowego Śląska, Polski i całej Europy.

***Schickfusius Jacobus - „New Vermehrete Schlesische Chronica...”,
Lipsk 1625***

Autor kroniki (bazującej w dużym stopniu na opracowaniu Joachima Cureusa) – Jacob Schickfus (1574-1637) był prawnikiem, filozofem, rektorem Gimnazjum Brzeskiego i śląskim historykiem. Swoje dzieło poświęcił dziejom Śląska, historii linii książęcych, opisom ustroju, administracji i sądownictwa. Księgę zdobi piękny frontispis (ozdobna strona tytułowa) z panoramą Wrocławia, personifikacjami Męstwa i Wiary, portretem cesarza Ferdynanda II Habsburga.

Stan zachowania książki przed konserwacją: starodruk miał mocno zniszczoną oprawę, karty przedarte, zabrudzone, z ubytkami. Na kartach wtórnie dodanego rękopisu widoczne są filigrany papierni w Świdnicy – dzik i orzeł śląski z przepaską na piersi oraz wstęgą z napisem *Schweidnitz* i datą 1749. Data wskazuje, że brakujący fragment dzieła uzupełniono kartami ręcznie zapisanymi po 1749 roku.

***Przyłuski Jakub - „Leges seu Statuta ac Privilegia Regni Poloniae...”,
Kraków 1553***

Jakub Przyłuski (1512-1554) był prawnikiem, pisarzem politycznym, pisarzem grodzkim przemyskim, następnie krakowskim, a także poetą i tłumaczem (znał języki: grecki, łacinę i hebrajski). „Ustawy, statuty i przywileje Królestwa Polskiego...” drukował w swojej krakowskiej

drukarni od 1551 do 1553 roku. Dzieło, składające się z sześciu ksiąg, wywarło duży wpływ na rozwój polskiego prawa, stało się głównym źródłem przepisów prawa zwyczajowego. Z dzieła Przyłuskiego korzystał Jan Herburt, tworząc kodyfikację prawa polskiego.

Stan zachowania książki przed konserwacją: brak grzbietu oprawy, która była przetarta, przesuszona i spękana; blok książki posiadał znaczne uszkodzenia mechaniczne w postaci przedarć i ubytków, dolne narożniki kart podklejono papierem czerpanym, a podklejenia w obrębie druku wykonano niestarannie, zakrywając znaczne partie tekstu, kilkadziesiąt kart wyżłobiły owady, tworząc tunele.

***Kromer Marcin - „De origine et rebus gestis Polonorum libri XXX”,
Bazylea 1555***

Marcin Kromer (1512-1589) był wykształconym we Włoszech humanistą, doktorem obojga praw, dyplomata, sekretarzem Zygmunta I Starego i Zygmunta II Augusta, biskupem warmińskim, a jednocześnie historykiem, autorem wielu dzieł. „De origine ...” doprowadził do 1506 roku, a spisując dzieje Polski korzystał z Długosza i Miechowity, sięgał też do źródeł zebranych na Wawelu. Na język polski dzieło w 1611 r. przetłumaczył z łaciny Marcin Błażowski “O sprawach, dziejach

i wszystkich innych potocznościach koronnych ksiąg XXX”.

Starodruk 1397 st., *De origine et rebus...*, 1555 – tuż po konserwacji.

Stan zachowania książki przed konserwacją: oprawa - mocno zniszczona skóra z plamami po owadach, ze znacznymi ubytkami, częściowo nieczytelnymi tłoczeniami; blok książki - zdeformowany i silnie osłabiony działaniem mikroorganizmów, na kartach zażółcenia, plamy grzybowe i zaciek. Na początkowych kartach starodruku zachowały się paski papieru czerpanego, świadczące o dawnej „konserwacji”. Na dawnego właściciela książki – „Monasteri Cladrubiensis” - klasztor w Kladrubach na terenie Czech, wskazują zapiski wewnątrz książki oraz zachowany na oprawie superekslibris klasztoru.

***Powodowski Hieronim - „Christologiae seu Sermonum de Christo”,
Kraków 1602***

Hieronim Powodowski (1543 lub 1547 - 1613) był teologiem, kanonikiem poznańskim, gnieźnieńskim i krakowskim, a także pisarzem religijnym, autorem licznych pism polemicznych przeciw braciom polskim.

Stan druk 1315 st., II, Powodowski, *Christologiae*, 1602 – stan przed konserwacją. Zdjęcie w świetle przechodzącym z widocznymi znakami wodnymi. Filigrany papierni w Młodziejowicach.

Bardzo zły stan zachowania dzieła przed konserwacją: pergaminowa oprawa brudna i zdeformowana, pod wpływem wilgoci częściowo skurczona, zmechacona w środkowej części, papier zabrudzony i zażółcony, najbardziej przy krawędziach i narożnikach, ubytki kart w górnych narożnikach. Na kartach widoczne są filigrany papierni w Młodziejowicach.

Wartman Fridericus Sigismundus - "Polonia Suspirans durch dien klagende Königin Polonia auff den Parnasso Apollini", Frankfurt 1656

Starodruk dotyczy dziejów Polski, zatargów polsko-szwedzkich za Zygmunta III, kwestii związanych z różnowiercami. Opinie o wydarzeniach relacjonuje Apollinowi Merkury.

Na karcie tytułowej druku znajduje się pieczętka prostokątna z napisem: "Z Duplikatów Biblioteki XX Czartoryskich"

Starodruk 241 str., Polonia Suspirans, 1656 – w trakcie rozczyszczania sytyki.

Starodruk 241 str., Polonia Suspirans, 1656 – w trakcie demontażu bloku.

Starodruk 241 str., Polonia Suspirans, 1656 – karty po demontażu.

Starodruk 241 str., Polonia Suspirans, 1656 – w trakcie kąpieli wodnych.

Bardzo zły stan zachowania starodruku przed konserwacją: oprawa była destruktem, karty miały mocne przebarwienia w partii tekstu, były przedarte, występowały ubytki (korytarzyki) wydrążone niegdyś przez owady.

DOKUMENTACJA PRAC KONSERWATORSKICH
DLA 13 STARODRUKÓW ZE ZBIORÓW WOJEWÓDZKIEJ
BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ W OPOLU

TOM I

Warszawa 2018

MACHAJ
KONSERWACJA

GOREK
RESTAURO

*Ładowski Maciej Marcyan - „Constylucye koronne y Wielkiego
Xięstwa Litewskiego od roku Pańskiego 1550 do roku 1683”,
Warszawa 1685*

Maciej Marcyan Ładowski (1640-1715) był metrykantem kancelarii koronnej i pisarzem komisji do rewizji archiwum koronnego, od 1688 r. sekretarzem królewskim, autorem zbioru praw ułożonych w porządku alfabetycznym.

Starodruk 1166 st., Constitucye koronne..., 1685 – stan przed konserwacją, otwarta księga, dolne obcięcie.

Stan zachowania księgi przed konserwacją: oprawiona we wtórną oprawę typu półskórek, tekturowe okładki kilkakrotnie oklejono papierem i fioletowym płótnem, grzbiet oklejono łatami, zakrywającymi ubytki skóry; blok księgi - papier zabrudzony i osłabiony przez wżery mikrobiologiczne, przy dolnej krawędzi bloku papier zbutwiały i kruszący się, zaplamiony, z plamami po suszeniu roślin pomiędzy niemal wszystkimi kartami książki.

Newerani Protazy - „Ozdoba Kościoła Katolickiego to iest Ceremonie, których Kościół S. w wszelkich okolicznościach zwykł zażywać”, Lwów 1739

Stan zachowania książki przed konserwacją: oprawa poważnie uszkodzona – zdeformowana, ściągnięta, sztywna, spękana; papier – osłabiony, miękki i puszysty, karty bardzo zabrudzone, z zaciekami i ubytkami papieru spowodowanymi żerowaniem owadów.

Między kartami książki znaleziono święty obrazek i wycinankę w kształcie serca, a także zasuszony kwiatek, które po oczyszczeniu, w kieszonce naklejono od wewnętrznej strony tylnej okładki.

*Starodruk 2489 st., P. Newerani, Ozdoba Kościoła..., 1739.
Deformacja grzbietu.*

Erasmus Rotterdamus - „Opus de Conscriptentis, Kolonia 1537

współprawnie z: Agrippa Enricus „De Incertitudine”, Kolonia 1539

Erazm z Rotterdamu (1466-1536) był niderlandzkim pedagogiem, filozofem, jednym z głównych humanistów renesansowych i popularyzatorem kultury antycznej. Był pisarzem i myślicielem chrześcijańskim, a także duchownym katolickim.

Stan zachowania starodruku przed konserwacją: oprawa - skóra zabrudzona, złuszczone, z przetarciami i ubytkami w narożnikach i przy krawędziach, w deskach oprawy otwory po owadach; blok książki zdeformowany, z wysuwającymi się zabrudzonymi kartami, karty z zaciekami, niektóre zaplamione woskiem.

Starodruk zdobią piękne drzeworytowe ilustracje, w tym inicjały.

Topiarius Aegidius (Priele Gilles) - „Conciones in Evangelia et Epistolas, quae Festis totius diebus populo in Ecclesia”, Antwerpia 1581

Stan zachowania starodruku przed konserwacją: oprawa - tak skóra, jak i deski okładkowe posiadają ubytki spowodowane przetarciami i żerowaniem owadów, przednia deska złamana jest w połowie; blok książki – karty zabrudzone, głównie w narożnikach, wyklejki osłabione, zaplamione i rozdarte.

Starodruk 1822 st., *Conciones in evangelia ... 1568*. Skródowane okucie służące do zabezpieczenia książki przed kradzieżą

Starodruk 1822 st., *Conciones in evangelia ... 1568*. Uszkodzony brzeg desek oprawy.

Starodruk 1822 st., *Conciones in evangelia ... 1568*. Pęknięte deski oprawy.

Ozdobą starodruku jest oprawa, (pokazywana na okładce informatora) której brązowe skórzane okładki posiadają ślepe tłoczenia, pokrywające całą powierzchnię.

Mają formę linii, ornamentów roślinnych, przedstawień figuratywnych. Na tylnej okładce widoczne są wizerunki postaci mitologicznych i biblijnych. Oprawa posiada dwie mosiężne zapinki, a także okucie, które przy pomocy łańcucha zabezpieczało książkę przed kradzieżą. Jest to jedyny w zbiorach Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu przykład książki łańcuchowej (liber catenatus). Dzieło należało do kilku właścicieli, o czym świadczą zapiski proveniencyjne. Warto wspomnieć, że w 1606 roku było własnością Andrzeja Rychlickiego, sufragana poznańskiego, znanego z aktywności duszpasterskiej doktora teologii i prawa kanonicznego, właściciela dużej biblioteki.

Petrarca Francesco - „De remediis utriusque Fortunae”, Lejda 1585

Francesco Petrarca (1304-1374) był duchownym i dyplomata papieskim w Awinionie, twórcą renesansowej poezji miłosnej. Pisał po łacinie i włosku. Za swoją twórczość literacką otrzymał wieniec laurowy. "O postępowaniu w dobrej i złej doli" to zbiór 253 dialogów przedstawiających stoicką postawę wobec losu.

Stan zachowania starodruku przed konserwacją: oprawa – skóra w złym stanie, na okładkach liczne uszkodzenia i przetarcia, grzbiet przetarty z ubytkami na zwiężach, kapitałki uszkodzone; blok – karty

pożółkle, na części z nich pęknięcia powstałe w trakcie zbyt ścisłego szycia.

Starodruk wewnątrz zdobią drzeworytowe inicjały i winiety, a na brązowej skórze okładki wytłoczono w centralnej części owalną plakietę, w narożnikach zaś lilie. Obcięta bloku są złożone i puncowane.

Plautus Titus Maccius, Fabulae Superstites XX. Ex recensione Dousica, Recens Magno Studio Et Quanta Fieri Potuit, Accurata diligentia editae, Frankfurt 1598

Plaut (ok. 250 – 184 p.n.e.) był najwybitniejszym komediopisarzem

rzymskim. Przerabiał komedie Menandra, Difilosa i Filemona. Plaut używał języka wzorowanego na mowie potocznej, do swoich komedii wprowadził wiele elementów z życia współczesnego mu Rzymu.

Stan zachowania starodruku przed konserwacją: oprawa – pergaminowa, wiązana na paski, zdeformowana, sztywna, mocno zabrudzona, z przebarwieniami i plamą po farbie, z ubytkiem w górnej części, spowodowanym działalnością owadów; blok książki – zabrudzony i zdeformowany, z przedartymi kartami, ze śladami zacieków.

Ozdobą starodruku jest pergaminowa oprawa, której okładki posiadają tłoczenia o motywach kwiatowych – w części centralnej znajduje się plakieta, a w narożnikach cztery kwiatowe ozdobniki. Całość okalają wykonane radełkiem ramki, w tym środkowa ramka w formie ozdobnego pasa z motywem kwiatowym.

Segnerus Paulus - „Conciones in Apostolico Palatio...”, Wiedeń 1727

Paolo Segneri (1624-1694) był jezuickim kaznodzieją, misjonarzem, pisarzem powszechnie uważanym za jednego z największych mówców włoskich.

Bardzo zły stan zachowania starodruku przed konserwacją: oprawa – skóra zabrudzona, krucha i wytarta w 75%, ze śladami działalności owadów, zniszczona tektura (złożona z 12 warstw) usztywniająca skórę oprawy; blok – papier bibulasty, z licznymi przebarwieniami i plamami, zabrudzeniami od palców, zaciekami i otworami po żerowaniu owadów.

Stan po konserwacji

Kâtip Çelebi - Tuhfetü'l-Kibâr fî Esfâri'l-Bihâr (tur.: Deniz savaşları hakkında büyüklere armağan) czyli "Historia osmańskiej marynarki wojennej", Konstantynopol: drukarnia al-Ma>mun, 1728/9

Autor książki - Kâtip Çelebi, pseudonim Mustafy bin Abdullaha (1609 – 1657) był tureckim uczonym, historykiem i geografem, bibliografem i filozofem, uważanym za jednego z najbardziej twórczych autorów niereligijnej literatury naukowej w XVII-wiecznym Imperium Osmańskim. Interesował się kartografią i marynistyką, czego efektem była książka "Historia osmańskiej marynarki wojennej", w której przypomniał zwycięskie kampanie floty tureckiej. Ozdobą dzieła jest pięć dwustronicowych, ręcznie kolorowanych map, wykonanych techniką miedziorytu.

Starodruk 1675 st., Tuhfetü'l-Kibâr fî Esfâri'l-Bihâr, 1728/29 – stan po konserwacji, fragment mapy.

Stan zachowania starodruku przed konserwacją: oprawa – skórzana, artystyczna, współcześnie wykonana; blok po wcześniejszych naprawach, papierowe karty pomarszczone z uszkodzeniami mikrobiologicznymi, przebarwione, puszyste z ubytkami podklejonymi bibułką. Na ręcznie kolorowanych mapach występują przebarwienia, rozmycia oraz odbicia warstwy malarskiej na sąsiednich stronach. Osłabione działaniem mikroorganizmów karty zostały w trakcie wcześniejszej konserwacji zaklejone bibułkami japońskimi, co spowodowało duże deformacje oraz zażółcenia.

Celem konserwacji było ustabilizowanie stanu starodruków, powstrzymanie procesów niszczących oraz zabezpieczenie przed powstawaniem dalszych zniszczeń. Zachowane zostały oryginalne elementy ksiąg, którym przywrócono wartości estetyczne i funkcje użytkowe.

Opracowała:
Mirosława Koćwin

Starodruk 45 st., New Vermehte..., 1625, stan przed konserwacją, ubytek w tekturach.

Starodruk 45 st., New Vermehte..., 1625, stan w trakcie konserwacji, uzupełnianie tektur.

Starodruk 45 st., New Vermehte..., 1625, grzbiet po zdjęciu pasek płótna przed oczyszczeniem.

Starodruk 45 st., New Vermehte..., 1625, oczyszczanie grzbietu z kleju.

Starodruk 45 st., New Vermehte..., 1625, przedłużenie związów.

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Dofinansowano ze Środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

**Fundusze
Europejskie**
Program Regionalny

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

1822 st. TOPIARIUS AEGIDIUS (opracował)
CONCIONES in Evangelia et epistolas quae dominicis
diebus populo in Ecclesia proponi solent: Ecclesiasticis
omnibus moderni temporis summopere utiles, e Tabulis
D. Laurentii a Villa Vicentio Xeresani elaboratae,
Antverpiae: excudebat Christophorus Plantinus, 1568

Stronka 1822 st. Conciones in evangelia... 1568. Dobra okładka z metalowymi klamkami i metalowymi przegródkami.

Stronka 1822 st. Conciones in evangelia... 1568. Dobra okładka z metalowymi klamkami i metalowymi przegródkami.

Stronka 1822 st. Conciones in evangelia... 1568. Dobra okładka z metalowymi klamkami i metalowymi przegródkami.

Stronka 1822 st. Conciones in evangelia... 1568. Dobra okładka z metalowymi klamkami i metalowymi przegródkami.

Stronka 1822 st. Conciones in evangelia... 1568. Dobra okładka z metalowymi klamkami i metalowymi przegródkami.

Stronka 1822 st. Conciones in evangelia... 1568. Dobra okładka z metalowymi klamkami i metalowymi przegródkami.

Dni Ofiarne.eu
#DniOfiarne 15
Logo of the European Union and the Polish coat of arms are also visible.

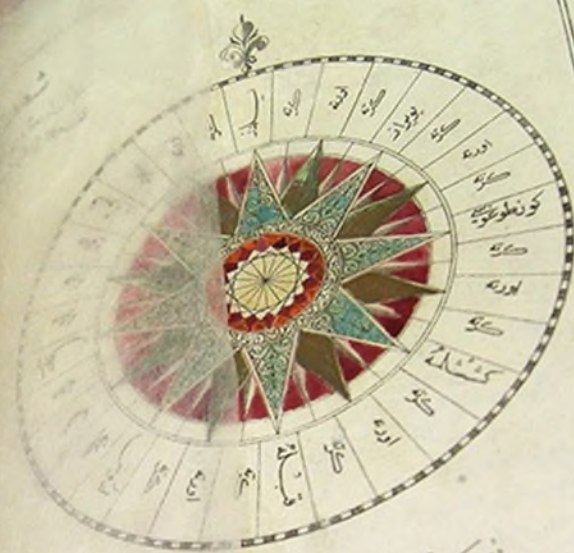

Handwritten text on a label, partially obscured and illegible.

Handwritten text on a label, partially obscured and illegible.

Handwritten text on a label, partially obscured and illegible.

بخط شرقی سیر و سفر ایندنا اهل هند و سند و عار ایسان لریمه
 که خارج تاریخه واقه کرونه ذکرده سفر ایندنا لکه کوره داخل
 دن ده او تو را ای روز کارک اساسی و جهاتی بحر و ایش تا اولمشدر

اق ذکرده واقه ذکرده سیر سفر ایندنا اهل اسلام یعنی ایش
 لشبوت این ده او تو را یکی روز کارک اساسی و جهاتی بحر و ایش تا اولمشدر

Tuhfetü'l-Kibâr fî Esfârî'l-Bihâr (tur.: Deniz savaşları hakkında büyüklere armağan) czyli "Historia osmańskiej marynarki wojennej",
 Konstantynopol:
 drukarnia al-Ma'mun, 1728/9 r.

CAPITVLVM VIII. De Fideiussoribus.

PRÆFATIO. Quod si is cum quibus contrahimus, vel propter tenuitatem fortunam, vel propter...

Voluntas hereditatis... si fideiussor pro reo... si fideiussor pro reo...

ARTICVLVS I. Fideiussor satisfiat, vel fideiussor crediti...

Lex 1. Lex 2. Lex 3. Lex 4. Quod si debitor creditori parte debiti soluat, fideiussore...

Lex 1. Lex 2. Lex 3. Lex 4. Quod si debitor creditori parte debiti soluat, fideiussore...

AD SIGISMVNDVM AVGVSTVM,
INCLITVM REGEM POLONORVM, M.A.

quoniam Ducem Lituanorum, Russiarum, Prussiarum, Masuriarum,
et Samagitarum Lemnorum et haereditarius

Novus Causa

Opera Proximum.

VM PETRVS GARRATVS, Petrus Gama
archiepiscopus Gnesnensis, idemq; Cra-
couiensis episcopus, uir consilio prom-
ptus, gratia populari, & autoritate, qua
partim liberalitate & beneficentia sin-
gulari, partim egregio in parentes tuos,
SIGISMVNDE AVGVSTE,

Rex inclyte, & in Rempub. Polonã stu-
dio collegerat, florentissimus, honestum ac luculentum prae-
sidium ad uitam degendam, & otium literariũ mihi parauisset,
post mortem eius retuli me totum protinus ad ea studia, qui-
bus ab ineunte aetate delectatus eram, quãq; ne in ipso quidem
aulicæ uitæ cursu penitus deserueram. Tunc autem longè libe-
rior & expeditior, non habui satis, mihi ipsi (quod aiunt) & Mu-
sis canere: sed ceppi circumspicere, quoniam modo fructum
studiorum meorum ad publicam plurimorum utilitatem re-
ferrem. Perpendebam cum animo meo, non solum quid à no-
stris quidem hominibus potissimum expeteretur, ab externis
uerò cupidè, & cum nonnulla Polonici nominis fama acce-
ptum iri uideretur: sed etiam quid à me, hac ingenij, doctrinæ,
iudicijq; tenuitate & angustia praestari utcunq; posset. Occur-
rit mihi in primis historia nostræ gentis, quæ tractata quidem
est antenos cum à Vincentio Cadlubco, episcopo Cracouien-
si, & Gallo quodam monacho ante trecentos annos: tum ab
Ioanne Dlugosso, & Mathia Micchouienfi, & alijs quibusdam
anonymis longè posterioribus: tum uerò nostra ferè aetate ab Iusto
Ludouico Decio, & Bernardo Vapouio, Cantore Cracouien-
si: uerum ita tractata, ut homines partim accuratius, partim e-
munctius & elegantius aliquid requirerent. Qua de re memi-
neram, Rex optime, quem sermonè Vilnae mecum familiari-
ter habuisses, prius quam ad regni gubernacula accessisses: cum
eò non modò ab illo ipso Petro Garrato, patrono meo, uerum
etiam à patribus tuis praclarissimis ablegatus, ad te uenisssem.
Tenebam etiam, quam ego spem honestissimi desiderij tui ex-
plendi

*excessus sui
seda historia.*

*Polonicarum
rum scriptores.*

*Sigismundus
regis forma de
historia.*

z z plendi

Dem Vernehre
Schlesische CHRONICA
vnter Landes-Vorredung
Dincken Denlands Joach. CURIA
is den vnter d. 1. in Grund gelegt.
Vnter d. 1019 Jahr. kuffend
Güterrechten vnter d. 1. in
Mit sehr vielen Nothwendigern
Sachen verlehret vnter d. 1. in
Such in vier vnterschiedlichen
Abgetheilet.
von
Jacobo Schickfusio. I. D.
vom Kay. auch in Hungern vnter d. 1. in
Kontor. Ray. Rath. Launens. in
Vnter d. 1. in
Mit sonderbaren vnter d. 1. in
vnter d. 1. in
Inn Verlegung Sachar. Schurers
vnter d. 1. in

PERFERT

FIDELITER

ORDVAT

Dresden die Haupt Stadt in Schlesien